

DEBRECZEN

A DEBRECZENI ÉS VIDÉKI FÜGGETLENSÉGI PÁRT KÖZLÖNYE.

Egész évre 10 lit — kr.
Félévre 5 " " "
Negyedre 3 " " "
Egy hónapra 1 " " "

Egyes szám ára 4 kr.

Felelős szerkesztő: **KOHÁNYI GYULA.**
Kiadók: **HOFFMANN és KRONOVITZ.**

Hirdetési díj:

1000 szavas petit sorost 5 kr. Nagyobb terjedelmű s többzetű hirdetések alk. szerint jutányos áron vetetnek fel. Bélyeg-díj minden külön bejegyzésért 30 kr.

Kiss Albert a kongruáról.

Szekelyhid országgyűlési képviselője Kiss Albert szombaton mondotta el az országgyűlésben nézeteit a kongruajavaslatról.

Kiváló készütséggel, alapos tudással foglalkozott a javaslattal, élesen bonczolva annak egyes czikkelyeit. Lapunk tegnapi számában már közöltük Kiss Albert beszédét kivonatban. Érdekes tárgya, helyes iránya közönségünket kiválóan érdekli s ezért tartjuk szükségesnek egész terjedelmében közölni.

Kiss Albert: T. ház: Igen sajnálom, hogy a következőkben szerintem is igen nagy fontosságú törvényjavaslat tárgyalása alkalmából csak igen röviden szólhatok. Ez indokból először is a vallás és közoktatásügyi miniszter ur által tegnap hangzott és erősen kidomborított alapelveknek bírálatára és azt követve e törvényjavaslatot illetőleg ezen függetlenségi és 48-as párt által elfoglalt álláspontnak indoklására vagyok kénytelen szorítkozni.

Engedje meg a mélyen t. ház, hogy a miniszter ur által tegnap kifejtett alapelveknek általam említett bírálatánál, hogy éppen tárgyilagossá lehessen, felolvashassam a ház naplójából a miniszter urnak ide vonatkozó szavait (Olvasza). A mai államban a támogatás, a rendezés módjára nevezetű többféle rendszert követhetünk. Hogy minél tisztábban és átlátszóbban állítsam a t. ház elé a kérdést, én valamennyi rendszert két alapelvez vezettem vissza és azt mondom, hogy a más államban követhető rendszerek két alapelvek a folyamánai.

Asztali beszélgetés.

— A «Debreczen» eredeti tárczája —

Irtá: **Vértessy Arnold.**

Végén jártak a nagy ebédnek, mely a főispáni beiktatás ünnepélyét befejezte. Az öreg exczellenciás ur, a valóságos belső titkos tanácsos, ki maga is eljött fiának az installációjára, intett a háta mögött álló huszárnak, hogy töltsön még abból a tokajiból a méltóságos nagyprépost urnak, az ő asztali szomszédjának.

— Gratias ago, — szólt az ősz nagyprépost, a ki szeretett latinokodni. — köszönöm nagyon köszönöm.

De hat egy pohárkával még nem bánja. A jó bor orvosság az öreg embernek.

— Haj, haj, — mondta rá az exczellenciás ur, ki már életének hetvenötödik évébe lépett.

Egy csipetnyit fölhajtott a poharából. Így lassacskán jobban esik.

A nagyprépost elmondta már az ebéd közepén nagy beszédét az egyház és az állam kölcsönös támogatásáról, melyen alapul a társadalmi rend s a népek jóléte. Az öreg exczellenciás ur nem szokott nyilvánosan beszélni, mióta hangja olyan nagyon meggyöngült s csak fejének hajtogatásával köszönte meg a reá mondott tiszteket. Most az ebéd végén csöndesen poharagattak mindketten, nagy komolysággal beszélgetvén fontos közügyekről melyek az új főispán tapintatos elintézésére vannak.

Az egyik alapelv az, amidőn az állami támogatás valóságos fizetés, azaz az állam nyújtja a lelkésznek az egész ellátást, például lehet hivatkozni itt Franciaországra, és Belgiumra. A másik rendszer az, a mikor a lelkészi jövedelem főalkatrészét az egyház, illetőleg a hívek nyújtják s az állam aztán kiegészítőleg és támogatólag lép közebe ott, ahol az egyház, illetőleg a hívek a kellő jövedelmi forrással nem rendelkeznek és túlterheltség nélkül ezt fedezni nem is lennének képesek. És erre vonatkozólag később az 1848. XX. t.-cz. 3. §-at szösz szerint idézve, a következőket mondja: (Olvasza.)

»A ma felolvasott 1848. XX. tcz. 3. § határozati végrehajtása teljes állami fizetés volna. Azt mondja ugyanis, hogy az összes állami és iskolai szükségleteket az államnak kell fedeznie. Ez nemcsak az állam pénzügyi erejét múlta felül, de oly végtelen küzdelembe sodorná az országot, hogy minden hazájához és egyházához hű fia ennek az országnak megkímélve akarja látni hazáját és egyházát azoktól a konvulzióktól, a melyekkel ez járna. Egyébiránt ne méltóztassanak a legcsekélyebb csalódásban sem lenni abban a tekintetben, hogy ennek betűszerinti végrehajtása esetében a harc romjai közt kizárva, megbénulva ott feküdnék az autonómia is.«

T. ház! Az én meggyőződésem szerint a tárgyalás alatt levő törvényjavaslatnak kiindulási pontja, alapelve az általam felolvasott kijelentésben foglaltak? Ezen kijelentés, mint a miniszter ur, a lelkészi fizetések kiegészítésének és a szűkölködő egyházak segélyezésének — ekkor két rendszeret ismert el. — Azon két rendszerrel emlékezik meg, azok alapelveit fejtegeti, daczára annak, hogy úgy az

előadó ur, mint a t. miniszter ur beszédek közben a történelmi fejlődésre hivatkoztak.

Epen a történelmi fejlődés bizonyítja, hogy van egy harmadik rendszer is. Köztudomásu, hogy egészen 48-ig a magyar nemzet testét, vagy, ha úgy tetszik a magyar államot a nemesség képviselte, a nemesség volt az államfentartó elem. Azon nemességnek összes egyházi, iskolai, vagy ha úgy tetszik vallásos és kulturai közszükséglete a reformációig közaladalmi költséggel országos forrásból fedeztetett.

Ilyenek voltak az ugynevezett quarták és decimák, továbbá az országos közvagyonból királyilag adományozott földbirtokoknak, egyes jogoknak évi haszonvétele. Ide számítom még az u. n. patronatúsi jogokkal összekötött kötelezettségeket is. A reformáció után a protestánsok, mihelyt összegyűlekeztek, hasonló alapon kívánták saját egyházi és iskolai szükségleteik fedezetét. Már 1562-ben az u. n. egervölgyi vallástételben I. Ferdinándtól és annak fiától Miksától a következőket kérték:

»Hogy az Isten anyaszentegyháza építésében faradozó kegyes és jámbor lelkészekről, hogy akadémiákról és iskolákról, mint az Isten igéjének veteményes kerteiről az ország közjövendelméből gondoskodjanak.«

Csaknem ötven év eltelével, 1605-ben, mikor a tiszántúli protestánsok összegyűltek, ugynevezett postulatumaikban, melyeket Bocskay István fejedelemhez felterjesztettek, hasonló alpra helyezkedtek. Csakugyan a szerencsi országgyűlés ide vonatkozólag a következő határozatot hozta: »A keresztényen predikátoroknak, kik evangelistáknak mondatnak, a hol az előtt quarták adtak, az után is quarták, ahol decimat, ott decimat, a régi szokás szerint tartoznak megadni.

Egy percig szünetelt a beszélgetés és az ősz főpap azalatt mintha valamit talált volna emlékezetének gazdag tárházában fejtegetve így szólt:

— Ha nem csalódom, exczellenciád is Egerben járt iskolába?

A belső titkos tanácsos ur helyeslőleg bólintott fejével. Valóban. Ott járt.

— Anno 1839? — folytatta kérdezősködését a nagyprépost.

— Exczellenciája nyájasan bólingatt tovább. Valóban. Ugy van. Ha jól emlékszik logikus volt akkor.

— Talán méltóságod is?

— En még kisebb diák voltam ekkor — felel a nagyprépost: — csak a negyedik grammatikális osztályba jártam. Exczellenciád nem emlékezhetsz reám. De én emlékszem exczellenciádra. Olyan hosszú szőke haja volt s kihajtott ingallert viselt, a mi nem tetszett akkor a professzoroknak.

— Exczellenciája csöndesen mosolyog.

— Az ám. Nem hordtunk nyakkendőt s azt gonosz indulat jelenek számították: A liczeum igazgatója panaszkodott, hogy terjed a betyárság s egynémelyikünk bizonyára az akasztófa fog meghalni.

A kegyelmes ur a nyakába akasztott Lipótrend középkeresztyjére sandalított mosolygva s a másik nagy ragyogó csillagos rendjelre a mellén, mely valami külföldi rend jel lehetett.

A nagyprépost is mosolygva veregette le szalvétájával a kenyérmorzszakat lilaszínű

talarjáról. Fölszentelt püspök volt ő méltósága.

— En meg azt is tudom, hol volt kosztos exczellenciád, — folytatta a nagyprépost — Az Almáynar-utczán. Bakó fiskáliséknál, a kinek az a három szép leánya volt.

— Exczellenciája élénken megmozdul a széken. Sokkal élénkebben, mint az ilyen 75 éves aggyastyántól várná az ember.

— Igen, igen, nagyon esinos három leány volt. Az öreg szeretett egy kicsit piyizálni. Bennünket is itatott. Az asszony meg teletömött volna étellel. Nagyon jó hely volt. Mindig voltak náluk kosztos diákok.

A nagyprépost jóindulatu elnézéssel mosolyog.

— Hja, persze, persze, a hol három olyan szép leány van.

A kegyelmes ur nem mondja hogy egy kicsit nem udvarolt. No, csak éppen egy picit. . . Teringettét, miesoda nagyszerű leány volt az a középső!

— Hát arra a nagy verekedésre emlékszik-e még exczellenciád, a melyik abbau az évben volt?

— Hogyne? Mikor elmentünk a csizmadia ezéh baljára s kihánytuk a csizmadialege nyeket mind, aztán csak magunk tánezoltunk a leányokkal.

— Nagy háboru kerekedett abból.

— Nagy bizony. A csizmadialege nyek segítségével tértek vissza s kívülről döngteték a bezárt ajtót, bent meg sivalkoddak az asszonyok, a lányok,

Részint azért, hogy hosszas ne legyen, részint más szempontból, mellőzöm a besztercebányai országgyűlés határozatainak nagy részét, mert e vita körébe annak egyes intézkedéseit bevonandónak nem tartom.

Csakis a II. cikkelyre hivatkozom, mely e kérdéssel szoros összekötésben áll s a mely szerint elrendeltetik, hogy a decimák, oktávák, sedeeimák és más parochialis jövedelmek a fennálló gyakorlat szerint a három vallás papjainak kiadásának. Azon kívánalomnak, melyet a magyar protestánsok gyűlékezeteik és iskoláik országos javadalmazása ügyében századokon keresztül kifejeztek és azon joggyakorlatnak, amelyben e tekintetben jó darab ideig valának, pozitív alapja azonban a bécsi, nikolsburgi, főképen és mindenek felett a linzi békekötés és az ezt beczikkelyező országos törvény. E békekötés nemcsak feltétlen és teljesen szabad vallási gyakorlatot biztosít, hanem jogegyenlőséget és teljes viszonyosságot is.

Egyik vallás felekezeteinek sem ad előnyt a másik felett, sőt vegleges szövegében, a szabad vallási gyakorlat alapjairól szóló pontban, a vallás felekezeteit még csak meg sem nevezi.

Megemlítem még a Leopold-fele diplomát mely az erdélyi és a partiumbéli egyházak ügyeiről intézkedik és azokat biztosítja, hogy minden támadás és háborgatás ellen megolthatatlanok. Ide kell vegre soroznom a szatmári békekötés 3. pontját, mely kötelezi a magyar királyt, hogy mind Magyarországon mind Erdélyben az országos törvények és végzemenyek értelmében szabad vallásgyakorlatot adjon az ahhoz jogszerint tartozó javadalmak élvezésével.

T. ház! Nem célozom és nem is feladatom a vallási üldözések korszakára a hatádkor által reá borított fátlyot ez alkalommal még csak fel is lebbenteni, csak azt jelzem, hogy az azon üldözéseknek véget vető és örök emlékű 1790. XXVI. t. rez. főleg az egyházi javak és javadalmak ügyében — a protestánsoknak teljes elégtételt nem szolgáltatott és éppen ezen indokból az alsó tablán, a Karok és Rendek fenntartották, hogy ezen törvény ide vonatkozó rendelkezései a béke-

kötések vagyis a teljes jogegyenlőség és viszonyosság elvei szerint módosítandók.

Ismét hosszas küzdelem után, mely küzdelemben örök hálával kell elismernünk, hogy egyes világi kath. férfiak vezérszerepet vittek, az 1790—91. XXVI. t. rez. rendelkezése valósult meg az 1848. XX. t. rez. 2. §-ában, mikor a teljes jogegyenlőség, a teljes viszonyosság az összes vallásfelekezetre vonatkozólag kimondatott.

Ez az oka, hogy én az 1848. XX. t. rez. összes vivmányából az ezen 2. §-ba befejtett elvet tartottam és tartom legfontosabbnak, oly fontosnak, hogy annak csak érintését, beárnyékolását is veszélyesnek nyilvánítottam és az ellen gyengő erőmmel, de végső kimerülésig küzdeni köteleységemnek tartom és ösmerem. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon.)

Ezen elhatározás vezetett engem — a mint később majd rátérek — az első tjavaslatnak a közokt. bizottságban való tárgyalása alkalmával is. De az 1848. XX. t. rez. 3. §-át is nemcsak — mint itt mondatott — a Franciaországból ide átláplált szellem hozta létre egyedül, része van annak létrejöttében, meg pedig nem csekély része van az általam eddig kifejtett történeti fejlődésnek is.

Hogy az akkor, abban az időben mily közvéleménnyel találkozott, legyenek bizonyosságok az akkori egyház főiratai, legyen bizonyosság azon állás, melyet a nép az ország különböző részein köztudomásulag elfoglalt. Hogy maguk az 1848—9. kormány tagjai miképen és mi módon fogtak fel, ennek megvilágítására csak egyetlenegy rövid tétel olvasok föl, az azon korban volt vallás és közokt. miniszternek ide vonatkozó rendeletéből, mely következőleg szól: (Olvassa.)

„Jól tudva, van az ország minden törvényhatóságai és a köznevelés is a haza jelen veszélyes állapota, mely eddigelé meg nem engedte, hogy az 1848. XX. cikkelyben kimondott elv, mely szerint a bevett vallásfelekezetek egyházi és iskolai szükségüirel a közállomány fog gondoskodni, most rögtön teljesedésbe mehessen. Azért az ország valamennyi törvényhatóságainak ezennel meg-

hagyatik, hogy a kebelükben lakó evangélikus népet világossítsák fel a felől, miként a prot. néptől, mely eddigelé is egyházi és iskolai szükségüirel önérejből fedezte, méltán elváratik, hogy ezen terhet ama reményelt időpont beérkezéséig, a mikor t. i. a fent említett törvény tényleges teljesedésbe mehetend, szívesen viselendő.

Ezen miniszteri felhívásnak kedvező eredménye is lett. És mit tett az akkori miniszterium? Nem azt tette, a mit a t. közokt. miniszter ur jelen tjavaslatában tervez, hanem igenis megkezdte azon egyházak lelkészeinek közálladalmi költséggel, országos forrásból való segélyezését olyformán és oly módon, hogy az 1849. év első felében — a mint én ezt a kezemi közt levő számos eredeti nyugtával, mint hiteles okmánynyal bizonyítani is tudom, az országos segélyt nemcsak elrendelte, de meg is adta úgy, hogy minden feltétel nélkül azon segélyösszegeket elküldte az egyes egyházak hatóságaihoz, a mely főhatóságok ezután számadás kötelezettsége mellett az egyes egyházak lelkészei között azt szétosztották.

Ezt a rendszert követte a magyar törvényhozás 1868-tól kezdve a legújabb időkig, mikor az egyházak részére a költségvetésbe felvett segélyösszeget az egyházi hatóságokhoz elküldötte, annak kiosztását rájuk bízta és főfelügyeleti jogánál fogva csakis azon szükséges ellenőrzésre szorítkozott, hogy az illető felekezetek a törvényhozás által részükre megszavazott és megadott segélyt (a megkívántató és kijelölt célra fordították-e! (Ugy van! bal-felől.)

Abban már igazsága van a t. miniszter urnak, midőn beszédében arra hivatkozott, hogy az egyházkerületek és a többi protestáns egyének sürgették ezen segélynek törvény által biztosítását, állandóvá tételét. Sőt tovább megyek. Nagyobb összegek állandóvá tételét kérték és sürgették. Azt hiszem t. ház, nem titok az, hogy a mai viszonyaink között nem elég pusztán csak a lelkészek fizetésének kiegészítéséről gondoskodni. Van egy másik és szintén fontos teendőnk és ez az egyenlőtlen adózási terhek miatt elkedvetlenedett és tulterhelt egyháztagok lehető és igazságos

Ö exczellenciája egészen belemelegedett No már erre inni kell.

— Meltóságos uram . . .
A meltóságos nagyprépost is fölemeli poharát.

— Az exczellenciád egészségére!
A régi szép időkre! — viszonzá ő exczellenciája.

S a két pohár összeesendül.
— De másnap kegyelmes uram, másnap volt még csak a hadd el hadd szolt a nagyprépost kipirult arcczal, esillogó szemekkel.
Mert már abban ő is részt vett.

— Az am, másnap. Igaza van meltóságos uram. Akkor ejjel csak elbántunk a csizmadakkal. A csulárt levertük, csak úgy hullott szanaszét az üvege, a gyertyákat eloltottuk, az'an ucezu rajta az egyikünk a betolakodókat páholta, a másikunk a leányokat ölelgette, Tyü! micsoda mulatság volt. De másnap jött a mézáróselegényekkel a szürszabókkal, egész armádia s megostromolták a liczeumot.

A nagyprépost közbevágot :
— En is ott voltam. Mi kis diákok a gimnáziumból hátulról dobáltunk köveket az ostromlókra. A nagy diákok elülről, a liczeum ablakaiból. Az ostromlók nem állták ki sokáig. Megszaladtak. Akkor mindnyájan utána Hajduk jöttek a varosházáról. A diákság azokat is elverte.

A két öreg, magas meltóságos ur nevet a nagy diadal öröme, hogy szinte kicsordulnak a könyeik s nagy lelkesedéssel kocczintanak.

— Hej más idők voltak azok — szol a kegyelmes ur.
— De mások ám, — mondja rá a meltóságos nagyprépost.

Még a kispapok is másformák voltak

Egyszer valamennyiöket ki akarták csapni, mert a studorium magisternek nagy fehér kakastollat tűztek a kalapjához s az úgy ment végig az utcán, míg csak egy kanonokkal nem találkozott. Akkor vette észre mikor levette a kalapját.

— Hát mi — vette át a szót a kegyelmes ur — mit nem csináltunk a histpriea professzorral! Vén mormogó volt, ki nem alihattuk. Rövidlátó is volt és nagyon szórakozott. Hát bekentük a székét enyvvel s oda ragadt. Mikor föl akart kelni, nem tudott.

Nagyot nevettek rajta s újra a nagyprépost kezdte el:

— Mi meg a hatodik osztályban a csizterczita professzorunknak, a ki nagyon nyalka és mapát ezizomázó ember volt, gálizkövet kevertünk a mosdóvíze közé s porrá tört gubicsesal hintettük be a törülközőjét, úgy hogy mikor megmosdott és megtörülközött, olyan lett, mint valami szorecsen s egy hétig sem bírta lemosni magáról.

— Hát mikor Pavliknak, a tót kanonoknak bevertük az ablakait.

— Hát akkor ott volt még exelenciád, mikor az Angyal-koresmában volt a verékedés a verbunkosokkal?

— Persze, hogy ott. Egy kis kardvágást én is kaptam, de laposat. Különbben egyikünknek sem lett kutyabajuk sem.

A hosszú asztal tulsó végében még mindig folytak a tósztok. A bizottsági tag urak tele vannak lelkesedéssel. A vármegyei tisztikar tagjai is ki akarnak tenni magukért. Hadd lássa az új főispán. Ö meltósága bokros érdemeit ünneplik. A fényes név örökösét, az érdemekben megöszült dicső apa fiát.

Odafönt az asztalfőn az öreg kegyelmes ur sovány, aszott kezét barátságosan ráteszi a nagyprépost kövér kezére:

— Meg van még az Angyal-kocsma?

A nagyprépost ezt már igazán nem tudja.

— Hát a Bakó-leányok, élnek még?

— A középső még él.

— Gyönyörű barna teremtés volt, ragyogó szemű, sugár természetű.

Ö exczellenciája észrevette, hogy talán az ő korához és magas állásához képest sok is ez a fölbuzdulás, főképp ilyen egyházi meltóság jelenlétében; de hát a régi emlékek . . . a régi emlékek . . .

Aztán ez a tokaji is. Csupa tűz. Az ember szinte fiatalnak érzi magát tőle.

— Szolgáihatok meltóságodnak?

S reszkető kezével maga tölt a nagyprépost poharába. A huszár már nem áll a háta mögött. Az tudja, hogy ilyenkor már nem szerezik az urak, ha valaki van a hátuk mögött . . .

A két magas meltóságú ur megint kocczint. Az volt am az élet, az a régi diáklélet!

Ö exczellenciája büszkén tapogatja sovány karját. Azt hiszi, ha arra kerülne a sor, még most is helyt tudna állni.

— Magam is, — erősiiti a nagyprépost.

Dulakodásra azonban nem kerül a sor, sem a csizmadalegényekkel, sem a mézáróssokkal. Az régén volt. Ma már a két főur nyugodtan poharazgathat tovább.

Nagy tisztelettel tekingethetnek fö az asztal végéről a megyei bizottsági tagok. — Vajjon miről beszélgethet a kegyelmes ur a nagypréposttal? Igazán szeretnék hallani, a mit két ilyen nagytekintélyű böles férfi beszélhet. Mennyit lehetne abból tanulni!

De még mennyit!

könnyítése; mert különben az a szép elv, amelyet az egyházak hivatásáról a miniszter ur hangoztatott, nem valósulhat meg. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Sőt felek, hogy egyházi téren igen veszedelmes bonyodalmakkal fogunk találkozni, (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) amely bonyodalmak több kárt tehetnek, mint amennyi jót ezen törvényjavaslat által elérni vélünk.

T. Ház! A segélyezésnek azon harmadik rendszere, melyet történelmi adatokkal feltüntetni igyekeztem, az a rendszer a mi hagyományunknak és követelményeinknek legmegfelelőbb. Ez a rendszer az 1848. XX. t.-cz.-ben lefektetett elveknek és rendelkezéseknek sem megbojgatását, sem rögtöni végrehajtását nem követeli. A protestáns egyház számot tevő tagjai között nem ismernek senkit, aki a multak gyászos emlékeit újra életre kelteni és felidézni akarná. De annak a magyar hazának, melyért azon felekezetek tagjai, melyhez én is tartozom, századokon át önzetlenül és önfeláldozással küzdöttek, annak a magyar hazának talán már nemcsak joga, de egyszersmind kötelessége is törvényhozásilag intézkedni, hogy annak a felekezetnek tagjai vallásfelekezeti szempontok miatt ne legyenek tovább a magyar hazának mostoha gyermekei, hanem az egyenjogúság és viszonyosság nagy elvével fogva és közaladalmi költséggel országos forrásból az általuk méltán megérdemelt támogatásban részesüljenek. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.) T. Ház! Az általam ösmertettet rendszer az, amelyhez én ragaszkodom, ez azon rendszer, amelyen a t. miniszter ur által említett két rendszertől egészen különbözik.

Most már t. ház, átmegek beszédemnek második részére, vagyis a függetlenségi és 48-as párt által e törvényjavaslatot illetőleg elfoglalt álláspontnak indoklására. (Halljuk! Halljuk!) Köztudomású dolog, hogy a hazaszerelmű két javaslat fekszik. Az egyik a mélyen t. miniszter ur által ez év február hó 7-én benyújtott 338. számú törvényjavaslat, a másik a közoktatásügyi és pénzügyi bizottság jelentésének kapcsán benyújtott és a tárgyalás alapját képező 373. sz. törvényjavaslat. Ezen második és megjavított kiadás az első törvényjavaslatnál nagyon lényegesen különbözik. Az első törvényjavaslatot még csak általánosságban a részletes tárgyalás alapjául elfogadhatónak sem tartottam. Ugyanis azon első törvényjavaslat az 1848. XX. t.-cz. 2. §-ában lefektetett nagy elvet lényegesen érintette. Sőt talán meg is támadta a teljes egyenlőség és viszonyosság elvét nemcsak az által, hogy az 1. és 2. §§-ában a régi és sértő felfogás és elnevezés szerint a kath. és az a katolikus egyházakat külön sorolta fel, de megtámadta az által, hogy a különböző vallásfelekezeteknek állami segélyben részesülő és azt igénybe venni akaró lelkészeit nem egy és ugyanazon elbánásban részesítette. — Ehez járult azon törvényjavaslat indoklásában a mélyen tisztelt közoktatási miniszter urnak következő kijelentése: »A vallás szabad egykültről szóló törvény tárgyalása alkalmával jeleztem, hogy a történelmi egyházak közjogi állását fentartjuk, nem akarjuk azok történelmi fejlődését lezárni sőt ellenkezőleg tovább kívánjuk fejleszteni és pedig oly irányban, hogy a tárgyi hatáskörök szétválasztásának elvét szem előtt tartva az állam, a történelmi egyházakat a törvényes bevett vallásfelekezetekkel karöltve és egymást támogatva, minél sikeresebben működhessek az állampolgárok szellemi és anyagi művelésének előmozdítására.

Ime tehát maga a vallás és közoktatásügyi miniszter ur azon indoklásában a történelmi egyházakat és a törvényes bevett vallásfelekezeteket nyíltan és határozottan megkülönböztette.

Ez volt az indoka t. ház, hogy én a közoktatási bizottságban mindjárt az 1. §-hoz azon módosítást nyújtottam be, hogy azon szakasz következőleg szövegeztessék: (olvassa) »A latin, görög és örmény szert. kath. lelkészek jövedelmének, kongruánjak kiegészítése

jelenleg rendezés alatt lévén, míg ezen rendezés be nem következik, ezen lelkészek közül a legszűkebb anyagi viszonyok közt lévők jövedelmének ideiglenes kiegészítése a törvényhozás az állami költségvetésben külön összeget fog felvenni a többi törvényesen bevett vallásfelekezetek lelkészeire nézve ezen törvényben megállapított elvek szerint.

Javaslatom, illetőleg módosítványom a bizottságban leszavaztatott, de a leszavazás dacára azon módosítás végrehajtatott nemcsak az által, hogy a 2 §-ban azon jelző »többi« a szövegben előbb helyeztetett, hanem főleg az által, hogy az 1. és 2. §-ok nemesak az előbbre jelzett 7-ik szakaszról, hanem a 6 és 7. 8 és 9 §-nál is zárjelben idezetettek és az 1 és 2 §§. ezen idézése által a 6. 7. 8. és 9 §§-ok intézkedései az 1. §-ban felsorolt és segélyben részesülő lelkészekre is kötelezővé tette.

Az volt azon évi jelentőségű nagy változtatás, a mely nekem, a ki az 1848. XX. t. cikknek főleg 2 §-ához ragaszkodom, lehetővé tette, hogy a második és megjavított törvényjavaslatot azon módosításoknak megfélelően biralmam.

Itt ki kell emelnem azon egyéni meggyőződésemet, hogy gróf Apponyi Albert t. képviselő ur határozati javaslatának azon pontjaival, a mely pontoknak megvalósítását mi is ösztönözni óhajtjuk a mi állásfoglalásunk semmi összeütközésben nincs.

Házaszabályaink szerint ugyanis mint használati indítvány először is a gróf Apponyi Albert ur javaslata fog szavazás alá bocsátatni, ha ez el nem fogadjatik, akkor nem csak jogunk, de kötelességünk is lesz, hogy a párhatarozatunkban már kijelölt szakaszokhoz a megfelelő módosítványokat benyújtjuk, azok elfogadásáért odaadón küzdjünk. Ha pedig azon módosítások el nem fogadjatának, azon esetben meggyőződésünk mellett megmaradunk és megállunk továbbra is. — Meggyőződésem szerint ezen kérdést a pártkérdések szűk keretében beleerőszkolni nem is lehet; az ily eljárást sem helyesnek, sem célhoz vezetőnek nem tartanám, mert ezt a nagy kérdést lehető közakaratral és ami fő: lehető a közmegegyezésre kell megoldani.

Ezen az uton haladt a függetlenségi és 48-as párt, midőn határozatát meghozta mely határozatot a párttól nyert megbízatásom szerint a következőkben vagyok hátor bejelenteni. (olvassa) »A függetlenségi és 48-as párt a javaslatot nem tekinti ugyan olyannak, mely az 1848. XX. t. cikknek megfelelően az azon törvénynek akárcsak részleges végrehajtását képezhetné, mindamellett ismerve az illető lelkészek és egyházak helyzetét és tekintve a bizottságok ülésein történt módosításokat, fentartva továbbá a még szükséges módosítások előterjesztését, a törvényjavaslatot általánosságban elfogadja.

Most t. ház, egy rövid kijelentéssel bezárnai vagyok kénytelen beszédemet. Legyenek meggyőződve ugy a t. előadó, mint a vallás és közoktatásügyi miniszter ur, hogy tévedtek tegnapi beszédükben tett azon kijelentésökben hogy mi ezen törvényjavaslatban az 1848. XX. t.-cz.-nek különösen pedig a törvény 3 §-ának végrehajtását keressük reméltük vagy vártuk. Mi ezen függetlenségi és 48-as párt tagjai az 1848. XX. t.-cz.-nek végrehajtását a tárgyalás alatt levő törvényjavaslatban se nem vártuk, se nem reméltük, se nem kerestük.

Mi, e párt tagjai, igen jól tudjuk, hogy az 1848. törvényekben lefektetett nagy elvek nagy időknek és nagy embereknek az alkotásai (Ugy van! a szélsőbalon); mi a jelenlegi többségtől és a jelen viszonyok közt, mikor nemzetünk — fájdalom — a közönyösség álmát alussza, sem nem vártuk, sem nem reméltük, sem azt ezen tjavaslatban nem kerestük, tehát meg sem csodoltunk. (Helyeslés a szélsőbalon.)

De meg vagyunk győződve, hogy eljő még az idő, mert annak jönni kell, mikor ez a magyar nemzet a közönyösség álmából fel fog ébredni. (Ugy van! a szélsőbaloldalon) és ha ez a magyar nemzet itt — Európa kele-

tőn — nagy hivatását teljesíteni akarja, el kell jönni azon időnek is, midőn az 1848. XX. t. cz.-be lefektetett elveknek, még pedig a 2 §-ban lefektetett elveknek meg kell valósulniuk, a maguk teljességében a 3 §-ban foglalt rendelkezésnek meg kell állnia, ha nem is betű szerint, de szellemének teljes mértékében. Mi, ennek függetlenségi és 48-as párt tagjai, ezért tartjuk feladatunknak nem a 48-as törvények szentesítését ünnepegni, hanem önzetlenül, népképviselői kötelességünk szerint azon negyvennyolcadiki törvények épentartása és fenmaradása felett örködni és a törvényekből még végrehajtatlanul levő t. cikkek megvalósításáért küzdeni és munkálkodni mindaddig, míg az a kor, melyet jeleztem, elérkezni fog. Akkor t. ház e beszédem kezdetén említett fátoly a vallásos üldözéseknek és felekezeti villogásoknak valóságos szemfedelvé fog átalakulni. Akkor lesz az, mikor a különböző vallásfelekezetek lelkészei a haza és ember társaik iránti szeretetnek lesznek mindannyian hű apói. (Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Ez az a kor a melynek eljöveteleért küzd ezen függetlenségi és 48-as párt, csekély erőm és tehetségem szerint azon kornak eljöveteleért küzdöttem és küzdök én is, ez vezérelt engem jelen felszólalásomban is. A mint már hangoztatam, meggyőződésem szerint az a kor eljön, mert annak a kornak jönnie kell. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon.)

A háboru előtt.

Az Egyesült-Államok kongresszusának két Háza közt egy kis nézeteltérés támadt. Kubát ugyan a szenátus is, az alsóház is szeretné, még pedig mielőbb, úgy látszik azonban az alsó házból több a higgadság, vagy talán jobban tudják ott, hogy az Unio még nincs készen a háborura, Hiányzik még egy pár hadihajó, a haditerv is sajtóval még egy kicsit, a főparancsnok személyére nézve különfele érdekek nyilatkoznak meg, — egyszóval valamiképp időt akarnak nyerni, mert időt kell nyerni.

Ilyenkor persze előlnek az optimisták, a kik még abban is reménykednek, hogy a béke megóvható lesz. Jellemző az az amerikai felfogás, hogy a mennyiben a háboru most rövidesen megis kitörne, ennek oka leginkább a spanyolok izgatottságában keresendő.

Ez az izgatottság érthető. A spanyolokat nem a számító kalmár-szellem járja át. Ott a háboru eszméje lelkesíti.

Antwerpen, apr. 18. Az Egyesült-Államok kormánya az antwerpen-new-yorki hajósvallalattól nyolcz hajót vásárolt, melyeket sürgősen hadihajókká alakítanak át.

Köln, apr. 18. Egy magán levél szerint, mely a K. Z.-hoz érkezett Mauillában határozott förrongas észlelhető. Több katolikus papot meggyilkoltak. Nap-nap mellett varjak hogy egy amerikai hadihajó érkezék oda.

New-York, apr. 18. A „New-York Herald“ jelenti Washingtonból. Bizonyos jelek arra mutatnak, hogy az a faradozás, hogy a szenátus határozata felett megegyezést hozzanak létre, sikertelen marad és hogy esetleg valamely kompromisszum jön létre, de a kubai köztársaság elismerése nélkül.

Berlin, apr. 18. A »Nordd. Allg. Zt.« írja, Londonból azt híresztélik, hogy az európai nagyhatalmak képviselői a spanyol-amerikai ügyben újra ellenséges álláspontra helyezkednek az Egyesült-Államok kormányával szemben. A német követet illetőleg ez az állítás helytelen.

Páris, apr. 18. A Havas-ügynökség jelenti Barcelonából: Midőn a közönség tegnap este értesült a határozati javaslatnak az amerikai szenátusban történt elfogadásáról, élénk izgatottság keletkezett.

Hazafias kiáltások voltak hallhatók. Az egyetemi hallgatók az amerikai konzulatus elé akarták vonulni, a rendőrség azonban szétoszlatta őket.

Valenciában hazafias tüntetések voltak, rendezavarás azonban nem történt.

A képviselőház ülése.

A kongrujavaslat feletti általános vita ma széles mederben folytatódott és egyre újabb momentumokkal gazdagodott.

Két volt miniszter; Fabiny Teofil a volt igazságügyminiszter és gróf Csáky Albin, a gyerekek kabinet kultuszminisztere szált a minden oldalról megtámadott javaslat védelmére, bár Fabiny Teofil kénytelen volt kijelenteni, hogy őt, mint luteránust sok aggodalommal tölti el a javaslat egynémely intézkedése.

Csáky Albin gróf volt a második kegyelmes ur, ki a javaslatnak úgy alapelveit, mint a segélyezés feltételeit természetesen mindenben helyeselte. Ő a javaslatban csak folytatást látja az egyházpolitikanak, mely elsimította a felekezetek és állam közt fennálló ellentéteket és megszüntette a surlódásokat. Egyébként az a véleménye, hogy azoknak az egyházaknak, melyek felnek a kormány befolyásától, nem kell igénybe venni az állam befolyásától, az állam segélyezését.

Magától értetődik, hogy a javaslat ily értelmezése sok ellentétessel találkozott, mely egyikéssé csipős közbeszólásokon jelentkezett.

A javaslat ellen ma három felszólaló beszélt. A legártalmasabb volt közöttük a Polónyi Gézaé, ki az ülés végén került szóhoz és éppen azért kérte, tekintettel a mutatkozó türelmetlenségre, hogy beszédét holnap mondassa el. A Haz többsége azonban ma akarta Polónyit hallgatni, a ki azután másfélórás beszédében a legalaposabban megkritizálta a javaslat sérelmes intézkedéseit. Különösen az első és kilencedik paragrafusok ellen voltak igen súlyos argumentumai, melyek hogy nem maradtak hatás nélkül, látszott abból is, hogy a miniszter folyton közbeszólásokkal és kérdésekkel igyekezett Polónyi előadását gyöngíteni.

Nagy hatással polemizált Polónyi Tisza Kálmánról és Fabiny Teofilról, kiroli eszébe jut az az adoma, hogy ha valaki meg akarja tudni, hogy valamelyik faluban mily vallásuk laknak, halgassa meg a templomharangot. Ha ez így szól: bim-bim, akkor ott katolikusok laknak; ha így: bam-bam-bam, akkor protestánsok; de ha így, hogy bim-bam, akkor bizonyos, hogy lutheránusok laknak ott. Haragos nagy derűtlenség. Ez a bim-bam haradgozás hangzik ki Fabiny beszédéből, ki tele van aggodalmakkal, de azért a javaslatot mégis elfogadja.

A szavak részéről Meltz Oszkár támadta ujabban a javaslatot, felhasználva az alkalomot arra is, hogy a Bánffy-kabinet egész politikájáról mondjon kritikát. Meltz felszólalása nagy feltűnést keltett, mivel Meltz nemrég még a kormánypart matadorai közé tartozott.

A vita első szónoka Sima Ferencz volt, ki a Tiszák nagy kegyelmeiről szólt, melylyel ezek a protestáns egyházak a maguk ézeljaira felhasználják. Beszéde folyamán a papi vagyon szekularizációját is felemlítette és sürgette.

Táviratok,

A nemzeti kaszinó gyászja.

Budapest, április 19. Alapi Salamon Tódor, az uri világ ismert alakja, tuzséri nagybirtokos Olaszországban meghalt. Az elhunyt edesatyja volt Salamon Ellának, aki pár év előtt tudvalevőleg hipnotikus álom közben halt meg. Salamon halálhírére a nemzeti kaszinóra kitűzték a gyászlobogót.

Holttest az országuton.

Szeged, április 19. Ma hajnalban Böszkén az út mellett egy idős ember levetkőztetett holttestére bukkantak. Ruhái darabokra tépve mellette heverték. — Hubacsék vizsgálóbíró Molnár r. kapitánnyal helyszíni vizsgálatot tartott és hitelesítette, hogy a rejtelmes holttest Farkas Dóme tanyai gazdáé, ki egnap a városban volt katonai látogatni és éjfélkor távozott egy tanyai kocsimábot. — A

holttesten külerőszak nyomai nem láthatók, mindazáltal gyilkosságot sejtének. A vizsgálat folyik.

100,000 frtos sikkasztás.

Arad, április 18. A 100,000 frtos adóhivatali sikkasztásba belekeveredett Bérczy Alajos városi kamarást az ügyészség vád alá helyezte. A polgármester Bérczyt állásától felfüggesztette és helyébe ideiglenesen Hollósy Lászlót nevezte ki.

Szerencsétlenség sétalovaglásán.

Posen, április 18. Korytowski, a lengbergi országos pénzügyigazgatóság alelnöke a grochowiskói birtokon sétalovaglás alkalmával elbukott és súlyos sérülést szenvedett. Korytowskit rokonaihoz ide szállították.

Szabolcsmegyei zendülés.

Nyiregyháza április 19. Holnap kezdi meg a nyiregyházi tszék a szabolcsmegyei zendülők ellen folyamatba tett pör tárgyalását. 70 vádlott fölött fognak itéletet mondani, mind szegény földművesek, a kiket Várkonyi lapja a »Földmívelő« hajtott be a zendülésbe. És a főbűnös: Várkonyi István, élvezi az arany szabadságot Schweicban; nem áll bírái elé, hogy feleljen azon tetteit, melyekkel oly sok embert szerencsétlenné tett. Egy bizalmas barátjához épen ma küldött levelet, írja, hogy nagyon jól érzi magát, csak a családja miatt aggódik; ez azonban valószínűleg utána fog költözni s így Várkonyi Schweicban fog állandóan letelepedni. Ő biztonságban van, mit törődik most ő a szeretett elvtársakkal?

Ujdonságok.

Általános város-rendezer.

Tegnap vette tárgyalás alá Debreczen város építési bizottsága a mérnöki hivatal általános város rendezés tervezeteit. Nagyszabásu, Debreczen városára korszakalkotó tervről van szó. A bizottság köszönetet szavazott az óriási mű elkészítőjének és azt általánosságban tárgyalás alapjául elfogadta. A szabályozási tervet a városi mérnöki hivatalban van közszemlére kifüggesztve. Tíz-tizenegynap múlva tartja az építési bizottság ez ügyben a folytatatólagos ülést, akkorára már elkészülnek a tervezet másolatai is, melyek a bizottsági tagok közt lesznek kiosztva.

A rendezésről közöljük a következőket:

A város régi belterületén a már meglévő telkek és épületek lehető figyelembe vételével egy folyton fejlődő nagy város forgalmi és építési viszonyainak megfelelő olyan szabályozott utca hálózatot kellett kidolgozni, amely meg egyrészt a mai kedvezőtlen összeköttetésekben segít s amely a a holt területeket fenntartja, másrészt piac s sétány torok nyitásával s az utcák vonalainak rendezésével a közegészség fejlesztésére, a város szépítészeti magasabb kiképzésre alkalmas.

A városok között a szükséges összeköttetés csakis körutak által létesíthető. E célból belső és külső körut nyitását tervezik. Fő és nehéz kérdés a belső körut létesítése. — Irányt hozzá a meglévő utcák nem adnak. De ez még kedvező körülmény. Mert ma még aránylag csekély értékű telkek átmetszésű által lévén kinyitható, a befektető tőke jóval kevesebb a körut mentén eső telkek érték növekedésénél.

A város nyugati részén alakuló új város részekhez vezető Nagymester utcának a péterfi és csapó utcái negyeddél nines semmiféle összeköttetésbe s eme részek csak nagy kerülővel juthatnak mester utcára.

Ez okozza, hogy mester utca lassan

épül újra és hogy ott a hazak és telkek értéke alacsony. Tehát nagy mester utcáról péterfiig új összekötő utca nyitandó meg malom utca irányában. Ez képezi a belső körut északi vonalát, melynek keleti végében egy piacster tervezetett.

Vagy Kismester utca és Pásti-közirányában vezetik az Iskola-köznek a Liba- és Sirály-utcái telkekből alakítandó piacsterig, vagy Nagymester utcából kiindulva Cserépes utca irányát követve, Kis-Hatvan utcánál megtörik s a Szák utca végében levő telkekből kivágandó téren keresztül megy Kisujtaczáig, ahol ismét megtörve halad tovább az imént említett új piacsterig. Stahl Géza főmérnök több tekintetből az első variánst ajánlja kivételre. A második variáns sz rint a körutat kisebb keresztvezések is jól helyettesítik.

A belső körut déli vonalát Kis- és Nagyvárad utcák szintén rendezésre szoruló elágazása előtt, az új izr. templom északi oldala mellett vezetik el Timár utcáig.

A belső körut keleti szakasza Timár utca és Kandia irányát követi s egyenes vonalban halad ama Csapó-utcái kis közig, mely Szappanos-utczáról vezet ki, illetve a Nagy- és Kis-Szappanos utcák telkeiből alakítandó piacsterig.

* Az árvaügyi bizottság ülése. Az ev. ref. egyház árvaügyi bizottsága Dicsőffy József elnöke alatt holnap délután 5 órakor ülést tart. Az ülés tárgyai: Árvák felvétele, valamint a ruhafelszerelő albizottság megalakítása.

* Tiltakozó népgyűlés. Az ország minden részéről nap-nap után érkeznek a tudósítások, arról, hogy mily felháborodást keltett két gyászvitének alacsony merénylete. Szatmár szab. kir. város hazafias polgársága, — mint tudósítónk írja — vasárnap népgyűlést tartott a Vigadó uszgytermében, hogy tiltakozását fejezze ki Zimándi Ignác és Zelenyák János plébánosok ellen, hogy Kossuth Lajos emléket piszkos röpiratban megsértették.

A gyűlést Ú r a y Géza elnök nyitotta meg, a ki röviden vázolta a népgyűlés célját, majd felkerte dr. Fejes István ügyvédet, hogy adja elő a határozati javaslatot. Ezt megelőzőleg azonban dr. Fejes István hosszabb beszédben ítélte el a Kossuth emléke ellen elkövetett merényletet s a következő határozati javaslatot ajánlotta elfogadásra:

»Mondja ki a népgyűlés, hogy Szatmárnémeti szab. kir. város hazafias közönsége, a midőn méltó felháborodással értesült azon a l j a s t a m a d a s r ó l, melylyel Zimándi Ignác törökbalinti és Zelenyák János becsesi plébánosok egy p i s z k o s röpiratban a Kossuth Lajos emlékének tartozó tiszteletet és kegyeletet megsértették, a nevezett két egyénnel szemben a legmélyebb me g y e t e s t é t nyilvánítja s cselekményüket olyanannak minősíti, mely őket a tisztességes emberek sorából kizárja s különösen mint papokat, a kiknek feladatát az igazság hirdetése képezi s a kik ennek daczára tudva a l e g a l j a s a b b h a z u g s á g o k a t é s r á g a l m a k a t terjesztették, nem tartja méltóknak arra az állásra, amelyet betöltenek.

Mely határozatát Kossuth Ferencz orsz. képviselőnek, továbbá Steiner Fülöp székesfehérvári püspöknek és Vaszary Kólos biboros esztergomi hercegprimásnak írásban megküldi.

Ezt a határozati javaslatot egyhangulag elfogadták.

* Batthyány Lajos szobra Polgárdin. A március 15-diki ünnepek alkalmából Polgárdi község elhatározta, hogy Magyarország első miniszterelnökének, a vértanu Batthyány Lajosnak emlékszobrot emel. Az országsszerint megindítandó gyűjtésre engedelmet kért a szobor bizottság a belügyminisztériumtól. — A kérvény leérkezte után az íveket azonnali szél fogják küldeni.

* **Kossuth Ferencz fogsága.** Megirtuk annak idején, hogy a budapesti kir. törvényszék Kossuth Ferenczet 3 napi államfogházra ítélte párbajért, melyet a múlt év őszén Ugron Gaborral vívott. Kossuth Ferencz tegnap reggel 9 órakor jelentkezett Geguss kir. ügyésznel, a büntetés megkezdése végett. Geguss átadta őt Jankevits Kálmán fogház-felügyelőnek, ki Kossuthot abba a szobába helyezte a pestvidéki törvényszék épületében, ahol már előbb Atzél Béla báró és Ugron Gabor töltötték ki büntetésüket.

* **A szabadságharc ereklyemuzeuma.** Megemlékeztünk már egy ízben arról, hogy a város részéről határozott lépések történtek a gróf Kreith-féle 1848—49. ereklyemuzeum megvásárlása tárgyában. Debreczen város hazafias és nagy eszmékért mindig lelkesülni tudó közönsége méltányolni tudja azt a feladatot, mely kötelességévé teszi, hogy a legendás nagy idők egybegyült kincseit ne hagyja elkallódni.

A gróf Kreith-féle 1848—49. évi ereklyemuzeum megszemlélésére s véleményadására kiküldött ötös bizottság holnap, szerdán d. u. 3 órakor ülést tart Komlóssy Arthur főjegyző előktele alatt, hogy jelentését elkészítse kiküldetésének eredményéről. — E jelentés azon vegyes nagy értekezlet elé lesz terjesztve, melyet a polgármester ur e célból ismét egybehívand. — A küldöttség tagjai: Roncsik Lajos kultúrta-nácsnok, Dobiczki Sándor, Komlóssy Dezső és dr. Bakonyi Samu bizottsági tagok.

* **Eljegyzés.** Lukács Sámuel a n. tapolcsányi cukorgyár m. kir. ellenőre eljegyezte helyben Berger Hermann kereskedő leányát Rózsika kisasszonyt.

* **Választások Derecskén.** A derecskei ev. ref. egyházközség polgárai folyó hó 17-én választották meg egyházi képviselőket. A választás eredménye: Főgondnok lett 414 szavazattal K. Csöré Sándor, L. Kiss Mihály volt főgondnok 124. szavazatával szemben; Presbiterek lettek: Jakó Gyula kir. táblabíró 400. Lehoczki Lajos 419. Gulyás Mihály 403. Szőke Károly 416. Csanak Imre 407. Csöré Mihály 415. S. Arany Sándor 417. Lénárt Gabor 422 szavazattal. Beadott összesen 550 szavazat. Egy választó a főgondnok választás ellen felbuzósítást jelentett be.

* **Rabszabadítás szórakozottságból.** A szegedi csillagbörtön egy rabja, a szabaduló rabok könyvét vezető börtön tisztviselő szórakozottsága következtében teljes felelősséggel előbb szabadult fogságából, mint kellett volna. Puskó József veszedelmes börtönről okt. 4-én telt volna büntetése. Mikor bevonult a börtönbe, ő is, mint a többi rab kapott egy fogolykönyvecskét, melybe bele kellett volna írni a szabadulás napját 1898. okt. 4-ét. A börtön tisztviselő hogy, hogy nem nagyon szórakozott volt és október negyediké helyett 1898. április 4-ikét írta be a szabadulás napjára a fogolykönyvbé. Így aztan egy teljes felelősséggel előbb nyílt meg a Paskó József czellájának az ajtaja, mint mielőtt büntetése lejárt volna és április 4-en más harmincz rabbal együtt kiszabadult. A tervedést azonban már másnap észrevették és Paskó Józsefet visszahozták a börtönbe. Ez nem volt nehéz, mert a szabadult rabot, mint katonaszökevényt tolonczutra vitték Tordára, honnan a szolgabírótság rögtön visszaküldte.

* **A munkástörvény.** A munkaadók és mezőgazdasági munkások közötti jogviszonyok szabályozásáról szóló 1898-ik évi II-ik törvényczikk márczius hó 1-én lépett hatályba. Ezen törvényczikk értelmében minden gazdasági munka teljesítőjének munkás igazolvánnyal kell bírnia. (Szegődött eselédnek nem.) Debreczen város tanácsa a munkásigazolványok kiállításával Simon Miklós rendőrkapitányt bizta meg. Az erre vonatkozó hirdetményt sok ezer példányban tegnap osztotta szét dr. Boldizsár Kálmán rendőrkapitány az ijarügyszóly vezetője.

* **Vonat által elgázolt lovak.** Vasárnap reggel 3 óra 5 perczkor induló személyvonat a debreczen-halászi vonalrészén fekvő 10. és 11. számú órházak között a vonatot vezető mozdony 2 lovat elütött. Az egyik ló a vonat kerekei alá került, melyek nyomban megölték. A másik ló zúzódásokat szenvedett. A véletlen szerencséje, hogy a vonat a kerekei alá került nagy akadályok miatt ki nem siklott.

* **Halálos elgázolás.** Tegnap délután Harsányi József kocsiist saját szekere elgázolta. A szerencsétlen áldozat súlyos sebeket kapott és néhány percz múlva kiszáradt. Harsányi szekerevel homokot hordott a »Kincseshegy«-nek nevezett homokhordó helyről a városba. A szerencsétlenség úgy történt, hogy a homokkal megrakott szekeret a lovak sehogy sem akarták elindítani. Harsányi ostorával a lovak elé állott s erősen ütlegelte azokat. A lovak megijedtek az ütéstől s hirtelen megindították a terhes szekeret és az előtte álló Harsányit, még mielőtt ideje lett volna elugrani, elgázolta. A nehéz szekér keresztül ment a kocsi nyakán és melén. — A súlyos sebek fájdalmaitól — még mielőtt orvosi segély érkezett volna — megváltotta a halál. Az esetről értesülést nyert Szentpály Ferencz rendőrfogalmazó és Dr. Balakányi Emil orvos már csak a bekövetkezett halált alapíthatták meg.

* **Heti tárgyalások.** A debreczeni büntető törvényszéknel ezen hét folyamán a következő tárgyalások lesznek: apr. 18-án hétón. Grünfeld Mózes ellen család bukásért elítéltetett 25 frt pénzbüntetésre. Erdős Antal ellen, vétkes bukás vétségéért nem jelent meg, elnapoltatott Illés László s társa ellen s. t. sértés büntetéséért, elnapoltatott apr. 20-án Huszár Károly ellen hamis tanuzásért. Seres G. ellen, emberölés kísérletéért. — Apr. 21-én Vajda Ferencz ellen lopásért. Bibó Gedeon s társai ellen hatóság elleni erőszak büntetése. Kiss Károly ellen g. o. emberölés vétségéért. Erdei István ellen lopásért. Ugyanaz nap ítélethirdetések. Április 22-én Pénteken Ifj. Rigó Ferencz ellen lopásért. Aszalós István ellen rablásnak tekintendő lopásért. — Molnár Klára ellen, gyermek-ölésért. Siteri János ellen, lopásért.

Fenyegető arató-sztrájk.

A múlt héten este a budapesti pályaudvaron két külföldi szocialista érkezett Budapestre. Az osztrák képviselőház egyik tagja és egy belga munkásegylet elnöke, a ki a nyáron Zürichben lefolyt nemzetközi szocialista-kongresszus egyik alelnöke volt. A pályaudvaron egyik budapesti elvtárs fogadta és kalauzolta őket Ujpestre, ahol az éjelt töltötték. Értekezletet tartottak, a melyen kívülök a szocialista pártvezetőség egyik vidéki internált tagja, azután egy budapesti ismert nemzetgazdasági szakadós és egy hírlapíró vett részt.

Az értekezlet a kora hajnali órákig elhuzódott. Reggel a két külföldi szocialista vezér visszautazott Bécsbe.

Már tavaly nyáron felkeltette a külföldi szocialista pártok figyelmét a Magyarországon kitört agrár-szocialisztikus mozgalom. A földmives munkásság állásfoglalása és támadó jellegű fellépése annál meglepőbb volt, mert sem a külföldön — leszámítva az 1894-iki szociális lázadást — ilyen mozgalomra eddig példa nem volt, sem pedig a nemzetközi szocialista pártok bármelyike is rendszeres agitációt a földmives munkások közt egész a legutóbbi évekig ki nem fejtett. Mikor 1896. telén a budapesti szocial-demokrata párt az első földmives-kongresszust rendezte, a külföldi szocialisták vezérferfiái a mozgalomtól oly gyors hatást nem reméltek. Sőt nemelyek hiábavaló faradsagnak jelentették ki a budapestiek akcióját.

Az 1897-iki nyár veres eseményei megmutatták, hogy Magyarország földmivelő lakosságában a nemzetközi szocialista pártoknak hatalmas segítéje támadt. Mert például valamely iparállamban szervezett általános sztrájk távolról sem jár oly messzire kiható eredményekkel, mintha földmivelő országban sikerül valamely hasonló mozgalom.

A legrosszabb esetben az ilyen sztrájk pár évre megbéníthatja az illető ország egész gazdasági életét, a legjobb esetben pedig — mint Magyarországon is történt — a munkásosztály helyzetében lenyeges változást idéz elő. Így Magyarországon egyetlen és igen kis terjedelmű sztrájk elegendes volt arra, hogy a földmivelési munkák 20—50 százalékkal felcsökkenjenek. Ennyiben a tavalyi aratósi sztrájk kedvező volt a magyar földmives munkásokra nézve.

Annál károsabb eredmények keletkeztek általános szocialisztikus szempontból. A sajtótörvény megnyirbálása, az egyesületi és gyülekezési jog teljes felfüggesztése, a munkástörvény sok intézkedése, a retorzió rendőri és közbiztonsági rendszabályok és végül — ami talán a legsúlyosabb — a törvényhozásban felebrejt irány jellemzik az azóta keletkezett helyzetet.

Természetes volt ezek után a budapesti szocial-demokrata pártnak az a törekvése, hogy külföldön keressen segítséget.

Az akció teljes sikerrel járt. A külföldi lapokban már régebben megnyilatkozott az a hajlam, hogy a magyarországi szocialisztikus mozgalmat ne a magyar kormány szempontjából ítélik meg.

Ezzel az iránynyal szemben a kormány drága pénzen táplált sajtó-organumai épenséggel tehetetlenek voltak. A zürichi nemzetközi szocialista kongresszuson tette meg a budapesti szocialdemokrata párt az első lépéseket. Delegátusa részletesen ismertette a magyar földmivelő munkásság helyzetét. A kongresszus nem foglalt ugyan állást e kérdésben, hanem a kongresszus tagjai hazatérve, azontul feszült figyelemmel kísérték a magyarországi eseményeket.

Igy történt, hogy a kora tavasszal külföldön megfordult magyar szocialista pártvezetők jól előkészített talajra találtak mindenütt. A külföldi szocialista, demokrata és radikális pártok vezetői és lapjai állásfoglalásra hívták fel pártjaikat.

A londoni, párisi, berlini és bécsi szocialista pártvezetőségek élénk és folytonos kontaktusba léptek a budapesti pártvezetőséggel.

Ennek a mozgalomnak egyik döntő fázisa volt a péntek estjei értekezlet. A magyarországi résztvevők a szocialis mozgalom és különösen a földmives munkásság szervezésének jelenlegi állásáról tettek jelentést. A külföldiek pedig részletesen ismertették azokat a lépéseket, a melyeket a külföldi pártok a magyar földmives munkásosztály érdekében és a felülről jövő reakcionárius irány ellenében tenni szándékoznak.

E szerint a magyar pártvezetőségek sikerült a következő megyék lakosságát szervezni:

Sopron, Mosony, Leher, Krassó-Szőrény, Arad, Csanád, Bihar, Szatmár, Zemplén, Borsod, Vas, Sáros, Turóc, Nyitra, Komárom és Pozsony.

Mindzekben a megyékben legalább tíznél több községben van szervezet. Ötvennél több község lakossága közt vannak hívei a szocialista pártnak és fennállnak lapszervezetek a következő megyékben:

Tolna, Baranya, Pest, Bács, Torontál, Temes, Csongrád és Bekés. Tudvalevőleg ezek a leginkább szocialisztikus megyék.

A szocialista párt ezt a nagy tömeget szigorúan tudta fejelemelni. 1897. augusztusa óta csöndesen és teljes titokban folyik a szervezkedés itt, sehol a hatóságnak soha ellene nem zörgöltek. Így történt, hogy a szabócskák meggyei zendítés — a melyet nem a szocialista párt, hanem a Várkonyisták idéztek elő — teljesen szeparatizálva maradt. Pedig az említett megyék vidéki szocialista központjaiban megvolt a hajlam a példa utánzására. De a budapesti pártvezetőség abból a helyes elvből indulva ki, hogy erőszakos fellépés csak árthat a szocializmusnak, esendre intette a készülődőket.

Más a helyzet ma. A szocialista pártnak a reakzionárius irányval szemben egyetlen fegyvere van csak. Az erőszak, meg pedig általános munkás-sztrájk formájában. Ma még nem bizonyos, hogy az ipari és gyári munkások a sikerül-e sztrájkra bírni. De a földmivelő munkásság már kész a munka megtagadására. Ennek első és legfeltűnőbb jele az, hogy a munkás-igazolmányokat igen kevesen vallották ki. A vidéki központok, a melyeket a rendőrség most csak megerősített az oda Budapestről eltoionczolt szocialistákkal, kimutatták, hogy fejelemzett munkás-tömeg fölött rendelkeznek, amely az első jelle megkezd az általános sztrájkot. És pedig nemcsak aratni nem fognak a földmivelők, de nem végeznek majd semmi földmivelő munkát.

Színház.

A kis alamusi. Szép számú közönség előtt került tegnap színe Bokor operettje, melyet bizonyára dallamos fülbemászó muzsika vonzolt a színházba. A vicomte szerepében Kaposi Józsa igyekezett érvényre juttatni gyöngyszínű tricoba bujtatott lábait. Ha a kisasszonynak más czéljai a színpadon nincsenek, úgy konstatalhatjuk hogy tegnap megfelelt feladatának.

F. Kálay Lujza asszony a második felvonásban egy szerpentin tánczot mutatott be, de távolról sem azzal a könnyűséggel, mint azt ez a lehetszerűen finom táncz megkövetelné.

Rubos Árpád ennivaló naivsággal játszotta meg az együgyű Tain szerepét Szentes józsi mokat harsogós derűtséggel honorálta a közönség.

Egerek.

Szürke bundas apró szemű állatkákról mondok mesét. Képviselet pedig ez a kis egerke jelen historiában a gondviselést.

Okulhatnak is ebből a meséből sokan, akik ez ideig ellenséges viszonyban állottak azokkal a nagybajszu apró állatkákkal. Méskest lesz ezután. — Az egerfogó gyárosok esődot mondanak a drótosítók kizárólag tört cserepeke fognak egymáshoz cselekedni és jobb erkölcsökre szoktatják a macskákat, az én mesém apró hőseinek felemetes zsarnokait.

És mindez miért?

Mert volt egyszer, hol nem volt, az íróasztal fiában egy farcska kis levélke, azután ismét nem volt... Ez az egész.

Ugyebár szép hölgyeim, csunya dolog az ha egy férj gyanakszik, akár van rá oka akár nincs, punktum.

A kis Renée okos asszony, őt nem bántotta az ura gyanuja. Nem félt semmitől, mert tudta, hogy mindig elég — óvatos szokott lenni. Erre a jeles tulajdonságra ő nagysága teljes joggal lehet büszke. Negy évi házaselet után a férjnek csak — gyanakodnia volt alkalma.

Valóban, szép rekord egy ennivalóan édes asszonykától, akinek ezt apnyian elmond-

ták már, de annyian, csak éppen a ferje nem. Mert egy par bouton vagy smaragdköves karperecz csak kikerült valahogy a morózus urtól, hanem egyéb nem telt tőle.

Renée nagyságának a mult heten volt a születése napja. Mindössze a huszonharmadik. Az uracska pompás faragványú íróasztalkával lepte meg. Zeg-zugos aprófiókkal megkonstruálva, hogy azt ugyan más mint a gazdája ki nem nyithatta.

Renée ó nagysága bátran bizhatta volna rája titkát. Hanem nem tette, várt.

Mert mint mondtam, elővigyázó volt és óvatos.

Ötödik nap lakatot hivatott s új zárat rakatott rá. Egész titokban.

Aznap még szörnyű razzitát tartott. Valahonnan egy rejtek zugból, nyálábszámra került elő a level. Rózsaszín: fehér, régi meg új vegyesen.

Kegyetlen kedvteliséssel dobálta őket a kandalóba s a kis szerelmes papirosok hajlongtak, perzselődtek a nagy hőstől erős lánggal lobogtak el.

Sajnálta őket. Hanem muszáj. És dobálta őket tovább.

Hanem akadtt közte még egy esomé régi kopott írás. Betette az asztalkába. Aztán meg egyet, egész ujak voltak ezek. Oda kerültek a másik mellé.

A többi pedig égett lobogóválgall és piros fényt árasztva káprázatos széppé varázsolta a kis otthonos butoirt.

Telt az idő s az új levélkék szaporodtak a kis fiókban.

Egy esapott komorna historiájával szoros összefüggésben áll ez az eset, mely néhány hét mulva végre előtérbe hozza az én égerkemet.

Az ó jóakaratóból kerültek az új kulesok a férj kezébe. (A régieket már próbálta volt, hiába).

Ő nagysága jelenlétében hozzá fogott a motozáshoz. Eleinte remélte Renée, hogy a másik, a régi, kulesai vannak, de be kellett látnia, hogy esalódot.

A kules fordult, a fiók engedett. Egyik is, másik is.

Renée pedig szépen elájult.

A fiókok többnyire üresek voltak. Egybe valahol leghátul aztán talált valamit. Hangosan elkiáltotta magát a felfedezésre, hanem nem nyult a fiókba. Ellenkezőleg, hátralépett s nézett nagy figyelemmel.

Aztán megszólalt csak úgy csöndesen:

— Renée!

Ő nagysága még nem találta az időt alkalmasnak arra, hogy magához tverjen.

— Renée! — szólalt meg újból a férj.

— Ah!?!... és leesukta a szeméit ismét.

Aztán czélszerűnek találta, hogy felálljon. — Kíváncsi volt; miért esodálkozik az ura.

— Ne jöjj ide Renée, megijedsz.

Ő nagysága mégis csak odalépett és tekintett a jól ismert fiókba.

Aztán kaczagott, hosszu, lányos nevetéssel.

Két okos szemű öreg egér ült nagy esomé széjjel rágot papírforgács között es körülöttük a család. Apró esupasz, kis egér urfiak kik esőppet sem érdeklődtek a történetek után.

— Szükség volt a levelekre? szólalt meg a férj.

— Nem. Alig is tudom, mi van beonuk. De milyen édesen pislognak. Ni... nezd csak. vajjon nem éhesek.

A férj mosolyogva nézte az ó asszonykáját. Morgott valamit a bajusza alól. Olyasfermat:

— Gyerek ez az asszony, egészen gyerek. Az bántja, hogy az az ördögadta portéka éhes-e.

Az ördögadta portéka apró esillogó szemével félenken nézett rájuk. Sejtette, hogy felmondják a szállást.

Tartozom ezzel a történettel az üldözött egér nemzedék reputációjának.

Tom.

IRODALOM.

A Vasárnapi Ujság. ápril 17. száma 17 képpel s a következő tartalommal jelent meg: **A királyról** (a király legújabb arcképeivel, Koller utódai 1898 márczius 1-én fölveit fényképei után). — **Kivándorlóhoz.** Kötemény Dömény Józseftől. — **Regénytár:** **Drama történeti körkép.** Irta Bakcsy Sándor. (Kinnach László rajzaival). **Spanyolország,** levelek egy tekintetes urhoz. Delitől (képekkel Granadából es Kordovából). — **Színház:** **Egy estély** es **A Kápolna** előadása a Nemzeti Színházban. Szűry Dénestől. — **Szt. Gellert.** Borovszky Samutól (képpel Tury Gyulának a műesarnok tavaszi tárlatán kiállított festménye után). — **A budai jótékony nőegylet es einöke örgróf Pallavicini kőné.** (arcképpel). — **Irodalom es művészet.** Közintézetek es egyetek, Sakkjáték, Keptalan. Egyveleg stb. rendes heti rovatok. **A Vasárnapi Ujság** előfizetési ára negyedévre 2 frt, a **Politikai Ujdonságok**-kal együtt 3 frt. — **Megrendelhető a Franklin-Társulat kiadóhivatalában.** (Budapest IV. Egyetem-utca 4. sz.) Ugyanitt megrendelhető a **Képes Nép Lap,** a legolesőbb ujság a magyar nép számára, fél-évre csak 1 frt 20 kr.

Magyar Kritika. A Benedek Elek szerkesztésében megjelenő kritikai folyóirat 14. száma ismét gazdag tartalommal jelent meg **Vezércikk** (Fordított tudomány) az akadémia könyvkiadó vállalata ellen kel ki, hogy esupa fordított munkát nyujt előfizetőnek. Beható bírálatot közöl ez a szám a következő könyvekről: **Sajó A.** **Regutak** (s. m.), **Ottovay,** **A művészetek bölesélete** (Lázár Béla), **Navratil Ákos,** **Smith Ádám** nemzetgazdasági rendszere (**Mike Lajos**), **Melich János,** **A gyöngyösi szótár** (**Bartha József**), **Strausz A.** **Bosznia es Herzegovina** (Szokolay Kornél), **Woff Béla,** **Nemet-magyar szótár,** **Ottó József,** **Ifjusági játékok** (**Juba Adolf**), **Az I. M. I. T. évönyve.** Két zenészetit cikket is van a füzetben: **Langer V. Viktor** **Petőfi Albumának es Sztojanovics Jenő operájának a Ninonnak bíráta.** Vegül: **A nagyszobeni esata körképe,** irodalmi hírek, folyóiratok szemléje es a megjelent könyvek jegyzéke. **A Magyar Kritika** előfizetési ára egész évre 5 frt. **Kiadóhivatal:** Budapest VII., **Wesselényi-utca 31.**

KÖZGAZDASÁG.

Mivel pótoljuk a buzavetéseket? Az elmúlt ősz es tél oly kedvezőtlen volt a gazdákra, hogy sajnos — a tavasz beálltával nem egy helyen kell gondoskodnunk a tönkre ment ősi vetés pótlásáról, illetőleg annak kiszántásáról s a talaj újbóli bevetéséről. Nem is esoda ez, hiszen több mint egy fele év óta hallatlan száraz az időjárás; már az ősszel elvetett mag esirázása is nagyon hiányos volt, majd a száraz es hosszú tél rontotta meg azt a kevés esirat is, ami az ősszel növekedésnek indult. Így azután bizony sok helyen megcsik, hogy az ősi buzát ki kell szántani s helyette valamely más növenyt vetni.

Természetesen, hogy ilyen esetekben a gazda ahoz a növényhez fog nyulni, amelyből éppen vetőmag áll rendelkezésünkre. Ha azonban módja van az elvethető magvak között választani, úgy mégis lehetőleg olyant vessen, a mely érték tekintetében leginkább megközelíti a buzát. E tekintetben — mérlegelve a piaci es árviszonyokat — leginkább az árpát ajánlhatjuk, különösen azon vidékeken, hol jó sörárpa terem.

Az árpának ma is 6—10 frt az ára, de annyi volt akkor is, mikor vidéken 5 frt 80 krral vesztegettük a buzát s előre láthatólag egyhamar nem is fog csökkenni, mert a jó sörárpa iránt világszerte nagy es fokozódó a kereslet, — ellenben termése bizonyos rea nézve kedvező feltételekhez van kötve.

Ezen a sörárpara kedvező feltételek egyrészt az eghajlati viszonyokban de természetesen magában a vetőmagban is keresendő.

A talaj minőségét illetőleg tudni kell, hogy nitrogénben gazdag talajokban sörárpa termesztési egyáltalán nem lehet, más szóval, vízborata, mélyen fekvő u. n. nagyon kövér, istállótrágyával nagyon bőven ellátott talajokban sörárpa nem terem. Ilyen talajokon ne számítsunk arra, hogy közönséges takarmányárpa mellett egyebet termelhetünk, az ilyen talajokon azonban ez is bőven terem s egyéb tavaszi veteményekkel szemben ez fogja magát még leginkább kifizetni.

Szegényebb, nem mély fekvésű talajokon főleg ha az éghajlati viszonyok, meg a vetőmag is megfelelő, a sörárpa is megfog teremni s ilyen helyen mindenesetre ezzel tartjuk a netalán kivesszett őzi vetéseket. Földológ azonban, hogy a talaj ne legyen istálló trágyával frissen trágyázott, amennyiben nitrogénnel dusan trágyázott talajokban proteint dús árpa terem, ez pedig a sörárpások kívánalmának egyáltalán nem felel meg. A sörárpanak lisztesnek kell lenni, ellenben a takarmányárpanak acélosnak, ez utóbbi alá helyen való tehát akár istállótrágyát, akár mesterséges nitrogén trágyát, pl. chilisáletromot használni, — mely utóbbit 50—60 kgos mennyiségben holdanként a kikelés után elszórva lényegesen emeli a termés mennyiségét.

Sörárpa alá egyedül a foszfortrágyát és pedig mint gyorsan oldódó műtrágya csak a szuperfoszfát megfelelő, mely 120—150 kgos mennyiségben holdanként a vetést megelőzőleg egy héttel szórandó el és vagy csekélyen alaszantandó, vagy mélyen járó boronával vagy grubberrel a földdel összekeverendő. Feltétele a jó sörárpa termesztésnek az is, hogy a talaj még ősszel jól megművelt legyen, mert tanácsosabb tavasszal csupán boronálni és nem szántani.

Az időjárási viszonyokat illetőleg megjegyzendő, hogy sem a tuinedves, sem a túlszáraz időjárás a sörárpanak nem kedvez, de nagyon is ártalmára van ha érés közben, vagy éppen aratás után kevésbé megázik. Vetőmaggal leginkább a hanna árpa vált be. Leghelyesebben csekezőknek tehát, ha a kivesszett őzi buzák helyett árpát vetünk, mert veszteségünket annyira amennyire leginkább ilyen módon pótolhatjuk.

CSARNOK.

A titkár ur kosara.

Irta: Lovassy Andor.

(Folyt. és vége.)

Másnap elindultunk Borsodba. Esős, februári nap volt, e mellett hideg. Én bundával, lábszákkal felszerelve ültem vonatra, a vőlegényjelőt azonban könnyű lakcipőben, pe-pita nadrágban és csizlinderrel kelt utra.

Megütözéssel néztem reá. Te Vilmos nagyon városiasan öltöztél, megfázol.

— Dehogyan fázom; fütének a kupéban.

— Igen, de Miskolcztól két óra hosszáig kocsin utazunk.

— A bizony igaz, de már mindogy vissza nem megyek, mert nem lesz szerencsém. Látod látod így jár az, a ki sohasem járt falun.

— Te nem jártál falun soha?

— Nem én. Budán születtem, Pesten nevelkedtem; életemben egyszer voltam Czinkotán, de arra nem emlékszem, mert berugattak a cimboráim.

— Hát tarlót sem láttál soha?

— Nem én.

— És akkor, hogy tudtál szakkönyvet írni a gazdálkodásról?

— Másik könyvből.

Nem szoltam reá semmit, csak ümmögtem magamban.

Este lett mire átázva-fázva, a Szereday kastélyba értünk. Ott már úgy látszik tudtak a jöveteleinket.

Az öreg Péter nagy szívességgel fogadott mindjárt iskolatársáról, a miniszterről kérdészködött. Azután megkínált bennünket brittanikával, én rágyújtottam, de Vilmos fitymálva tekintett az ordináre szivarra s elővette a tárczáját és agyarára kapott egy triangulárest. Jaj, hiába, egy leendő miniszternek nem ízlik az olesó szivar!

Később bejött Szereday Péterné is; egy természetes, tisztos matróna, a jó magyar gazdasszonyok mintaképe. En illendően kezet csókoltam, de Vilmos csak megszorította husos, kövér tenyerét. Egy leendő miniszter csak nem alázza meg magát.

Szeredayné becsánatot kért, hogy Mariska még nem jött be, de gazdasszonykodik a konyhában. A hol kedves vendégek vannak, vacsorának is kell lennie és a hol vacsora van, a jó gazdasszonynak a tűz mellett a helye.

Vilmos erre nem szolt semmit, de az arcáról leolvastam, hogy azt gondolja; hát a szakács mire való?

Nem sokára nyitott az ajtó és belépett rajta Szereday Péter egyetlen leánya. Piros volt az arca, égő parázs a két fekete szeme. Igazi szép magyar leány.

Vilmos felesapta a monokliját, úgy bámult rá, én csak a két látó szememmel néztem; na ez már helyre menyecske lesz ezer hold föld nélkül is.

A vacsora is beérkezett. Én a háziasszony és háziur között ültem, a szép Mariska mellé került az én barátom. Ott a helye a vőlegénynek.

Megeredt a beszélgetés, mindenféle tárgyról, de Szereday Péter folyton csak a Vilmos tudományát tapogatta; tudott is az annyit, hogy magam is csudálkoztam rajta, most adja ki a mérgét a fu. Hollandia, Hohenheim, Anglia, mind a kis ujjába szorult. Az öreg ur is igaz lelkesedéssel hallgatta a tudós fiut.

Réggel, de hogy réggel, hajnalban felkeltt az öreg, — hogy bemutassa a gazdaságot.

Lemegyünk az istállóba, körülnézzük a hizóökröket, a teheneket, az én Vilmosom beszél a különféle jószágokról, a simennthal, schweizi és belga tejgazdaságokról, végre nagy okosan megáll egy kérőző tarka tehén előtt. Nézi, nézi, aztán így szól: Kedves bátyám, ez a tehén nagyon vén lehet.

— Dehogyan vén! Ötödfő.

— Bizony az kérem vén, hisz rágni se tud, csak majszol.

— Kérőzik az öcsém!

De Vilmos erősködött, — sőt oda is ment és felnyitotta a jámbor jószág száját s nagy diadallal kiáltá: úgy látszik nekem van igazam, hiszen ennek a tehénnek csak egy sor foga van; az öregségtől kihullott már a másik.

Szereday Péter rám nézett, én és ő elkezdttünk nevetni.

Aztán a szilaj mésest néztük meg. Felvér csikóira büszke volt az öreg ur.

— Ugy-e nemes állatok?

En ráhagytam, hogy bizony azok, mert hát szépek voltak, de a miniszteri titkár, a jeles szakiró, csak a fejét rázta, tul kell ezen a ménesen adni, kedves bátyám; nekem igen jó szemem van, én észre veszem, ha a laikus nem is látja: pókosok ezek a csikók.

Az öreg Szereday sértődve vágott vissza hol van ezen a pók?

Vilmos oda lépett egy pejesikóhoz s rámutatott a békójára.

Ismét összenézttünk az öreggel, de nem szoltunk semmit.

Majd a magtárba mentünk; itt már alaposan blamáta magát Magyarország leendő földmivelésügyi minisztere.

A buzát összetévesztette a rozsszal, a zabot az árpaival; a bükkönyt pedig lencsének nézte.

Délre járt az idő, mire a szobába kerülünk; az én barátom váltig biztatott, hogy beszéljek az öreggel, kerjem meg a leányt ünnepelesen, ő majd addig hódítja, szédíti Mariskát.

Fel is öltöztem talpig feketebe és ünnepeles arccal léptem a Szereday Péter szobájába.

Az öreg ur egyedül ült az íróasztalnál, a szelvényeket vagdosta le a takarékpénztári részvényekről.

Alig léptem be az ajtón, kezét nyujtva elmosolyodott és így szolt; Jaj be nagy számár az a maga barátja kedves öcsém!

Erre a bevezetésre kissé meghökken-tem: hogy mondom én most el a mondókámat?

Nem volt reá szükség, mert Szereday Péter megelőzött: Öcsém, tudom hogy miért jött, de hát nem adom a leányomat annak az embernek, a ki azt se tudja, hogy mi fán terem a gazdálkodás, nem bizom én reá az én egész vagyonomat, — hanem azért én nem haragszom magukra, csak a miniszterre haragszom, hogy ilyen emberre bizza az ország sorsát.

Sietünk kellett, hogy a vasutról le ne késsünk. Sietünk is, de legjobban sietett Vilmos ur. Szégyelte a kosarat és bántotta a kudarcot.

Az öreg Szereday lekisért a kapuig, még ott is ravaszul mosolygott a bajusza alatt: csak igyekezzenek öcsém, mert ez a négy »pókos« gebe elakad a rossz uton, hehehe! Tisztelem a minisztert; üdvözlöm Darányi Náczit, hehehe!

Minden szava hegyes tű, éles tör volt. Oly boldog érzés futott végig rajtunk, midőn elhagytuk a nemesi kuriát.

A négy pókos fálto röpitett bennünk t s mi egy szót sem szoltunk egymáshoz. A vasuton sem beszélgettünk: lefeküdtünk és egész uton aludtunk. Szegény Vilmos olyan kinosan nyögött, mintha a szilaj ménes, — meg a szüz gulya szaguldott volna rajta keresztül.

Mikor Budapestre érkezttünk, egyenesen a kávéházba hajtottunk reggelizni. A pinczér szives készséggel hozta oda az »Economie«-t meg a »Közleiket«, de egyikünk sem nyult hozzá.

Magyarország leendő földmivelésügyi minisztere is ujság nélkül, kifivel itta meg a csokoládeját.

valamint fekete, fehér és színes Henneberg-selyem 45 krtól 14 frt 65 krig méterenként — sima, csikos, kockázott, mintázott és damaszt stb. (mintegy 240 különböző fajta és 2000 különböző szín s árnyalatban stb.)

Ruhák s blousokra a gyárból! Privát fogyasztóknak postabér-, vámmentesen s házhoz szállítva.

Minták postafordultával.

Svájczba kétszeres levélbélyeg ragasztandó.
Magyar levelezés.

Henneberg G. selyemgyárai, Zürichben,

(es. és kir. udvari szállító).

Selyem-damasztok 75 krtól

14 frt 65 krig méterenként és selyem-brocatok — saját gyáraimból

